

Förebygga och hantera lokala utbrott av covid-19

Ett stöd till arbetsgivare.

Syfte och bakgrund

Detta dokument är framtaget av F-samverkans stab som information och stöd till länets arbetsgivare i att förebygga och hantera lokala utbrott av covid-19 på en arbetsplats.

I framtagandet har smittskyddsläkare vid Region Jönköpings län deltagit tillsammans med specialistkompetens inom juridik, HR-frågor och kommunikation från Länsstyrelsen i Jönköpings län samt från Region Jönköpings län.

Ansvar och mandat

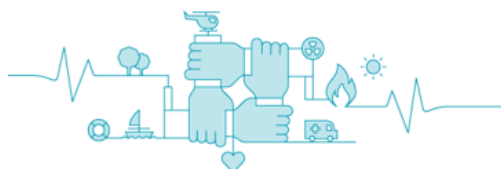
Det är vården och ytterst smittskyddsläkaren som har kompetensen och mandatet att utföra smittspårning. Smittspårning ska utföras av hälso- och sjukvårdspersonal med särskild kompetens. Smittspårning kan av vården överlämnas till enskild patienten som egenvård.

Arbetsgivare har inte i egenskap av arbetsgivare mandat att utföra smittspårning, men har ett övergripande ansvar för arbetsmiljön och kan behöva vara behjälplig med information till smittskyddet. I detta ansvar ingår att motverka och minimera risker och dålig arbetsmiljö, däribland att anställda smittas av covid-19 vilket kan komma att ställa krav på åtgärder. Åtgärderna utgår från arbetsgivarens arbetsmiljöarbete och riskbedömning. Det som nu är unikt för covid-19 är beröringspunkter mellan arbetsgivarens arbetsmiljöansvar och smittskyddslagen.

Smittskyddslagen förtydligar att den enskilde har ett eget ansvar att vidta de åtgärder som krävs för att skydda andra mot smittrisk, så kallad skyddsplikt. Det innebär att om du vet eller har anledning att misstänka att du eller någon annan bär på en allmänfarlig sjukdom eller en annan smittspårningspliktig sjukdom, också har skyldighet att utan dröjsmål söka läkare. En medarbetare som sjukanmäler sig behöver inte uppge vilken sjukdom denne har, men kan välja att själv informera sin arbetsgivare om det.

Sjukanmälan och sjukfrånvaro

En sjukanmäld anställd behöver inte uppge vilken sjukdom eller diagnos denne har, men kan naturligtvis och med stor fördel välja att informera sin arbetsgivare om det. Även om arbetsgivaren inte kan utkräva information om exakt diagnos, har arbetsgivaren rätt att efterfråga information om nedsatt arbetsförmåga. Den informationen ligger till grund för att arbetsgivaren ska kunna ta ställning till arbetstagarens rätt till sjuklön, samt om frånvaron är giltig eller olovlig. Alltså är det en gråzon, där medarbetaren har rätt att endast uppge förkylningssymptom och feber till arbetsgivaren som anledning till sjukfrånvaro, trots att personen fått ett positivt provsvar på covid-19. Det är samma regler som gäller vid all typ av sjukfrånvaro.

En felkälla som ofta skapar förvirring kopplat till diagnos och den enskildes skyldigheter att lämna information till arbetsgivaren är följande citat från Smittskyddslagen.

”Den som vet att han eller hon bär på en allmänfarlig sjukdom är skyldig att lämna information om smittan till andra människor som han eller hon kommer i sådan kontakt med att beaktansvärd risk för smittoöverföring kan uppkomma.” (2 kap. 2 § 3:e stycket).

Stycket ska inte tolkas som att medarbetaren alltid är skyldig att uppge positivt provsvar till arbetsgivaren per automatik. Om medarbetaren exempelvis arbetar på distans hemifrån och får ett positivt provsvar, har personen inte utsatt arbetsplatsens medarbetare för risk för smitta om personen isolerar sig och sjukskriver sig enligt rekommendationer. I detta fall har inte medarbetaren en skyldighet att lämna information till arbetsgivaren om diagnos, även om man bör uppmuntra till detta. En medarbetare som arbetat på plats hos arbetsgivaren vid positivt provsvar har dock troligtvis utsatt andra medarbetare för en beaktansvärd risk för smittoöverföring och då ska medarbetaren delge information till berörda enligt stycket ovan. Det bör dock poängteras att mandatet och ansvaret för smittspårning ligger på smittskyddsläkaren och sjukvården och information kommer troligtvis genom den vägen till arbetsgivarens vetenskap vid misstänkt smitta.

Förebyggande åtgärder

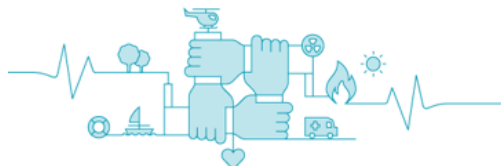
Att förhindra utbrott av covid-19 handlar till stor del om förebyggande åtgärder kring arbetsmiljö. En viktig aspekt är att skapa en kultur där det är accepterat att stanna hemma vid lindriga symptom. De förebyggande åtgärderna bör planeras utifrån ordningen:

- Ta bort möjligheten att få in smittan i sin verksamhet. Det vill säga att alltid stanna hemma vid symptom.
- Om det inte går, vidta tekniska och organisatoriska åtgärder för att minimera risken.
- Använd personliga skyddsutrustning när övriga åtgärder inte går att tillämpa eller är tillräckliga.

Där det fungerar är det bra om man så långt möjligt kan skapa möjligheter att arbeta hemifrån. På många arbetsplatser och inom många yrken är detta inte ett alternativ utan då måste man försöka hitta andra vägar. Praktiska saker man kan göra är att skapa möjlighet för en fysisk distansering i personalutrymmen och goda förutsättningar till en god handhygien. Möjligheten till förskjuten arbetstid kan minska risker för smittspridning i kollektivtrafiken.

Hantera ett utbrott

Av flera anledningar är det svårt att veta om det finns någon på en arbetsplats som smittats av covid-19. Trots väl genomförda förebyggande åtgärder kan någon bli sjuk.

Råd från Folkhälsomyndigheten och Arbetsmiljöverket:

- Informera medlemmar, personal, kunder och andra besökare via skyltning,
- Markera avstånd tydligt på mark eller golv,
- Möblera om eller på annat sätt skapa utrymme för att undvika trängsel,
- Håll digitala möten,
- Erbjud möjlighet att tvätta händer med tvål och vatten samt handsprit,
- Undvik att flera personer samlas i mindre lokaler,
- Stöd om möjligt att nyttja alternativa färdmedel än kollektivtrafik, t.ex. cykel.
- Överväg personliga tangentbord, mus och liknande utrustning.

Ta hand om den smittade

Om det skulle inträffa på arbetstid handlar det då om att isolera den sjuka och hjälpa denne så att hen kommer hem på ett så säkert sätt som möjligt utan att riskera smitta andra. Skulle det inte vara möjligt att lämna arbetet direkt är det bra om det finns tillgång till vilorum eller evakueringsboende.

Smittspårning

Arbetsgivaren har inte ansvar för smittspårning och ska inte göra detta. Ansvaret ligger på behandlande läkare som vid mer omfattande smittspårning kan ta hjälp av regionens smittskydd.

Arbetsgivaren vid förfrågan från smittskyddet behöva vara behjälplig med personal- och kontaktuppgifter samt informationsförmedling. Tänk på att uppgifter om en enskilds hälsotillstånd som huvudregel omfattas av sekretess och tystnadsplikt enligt offentlighets- och sekretesslagen respektive sjuklönelagen. På Datainspektionens hemsida finns information om coronaviruset och behandling av personuppgifter.

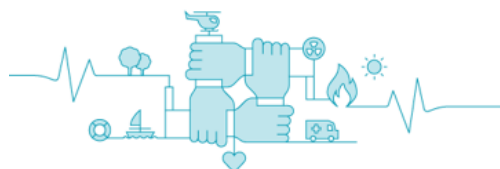
Övrig personal

Sträva efter att personal undviker att gå mellan olika enheter eller verksamheter. För att förbereda inför eventuell fråga från sjukvården kring smittspårning är det viktigt att säkerställa vilka personer som befunnit sig på arbetsplatsen. Försök att föra närvarolistor vid externa möten och så vidare.

Skyddsutrustning

Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har tagit fram rekommendationer för vilken skyddsutrustning som ska användas i olika arbetsmoment där man riskerar komma i kontakt med smitta. Detta gäller främst verksamheter inom vård och omsorg.

Personlig skyddsutrustning som används där risk för exponering av covid-19 måste vara säker och uppfylla vissa krav. De ska vara CE-märkta och uppfylla kraven i förordning (EU) 2016/425. Egentillverkad skyddsutrustning som inte genomgått en bedömningsprocess ska

inte användas vid arbetsmoment där det finns risk för exponering av covid-19, mer om detta finns att läsa på hos Arbetsmiljöverket.

Vilken typ av skyddsutrustning som kan vara aktuellt beror på verksamheten och vilka lokala förutsättningar som gäller. Det är viktigt att utrustningen verkligen skyddar och inte ökar riskerna. Skyddsutrustningen ska vara anpassad till:

- Förhållandena på arbetsplatsen,
- Ergonomiska krav och till arbetstagarens hälsotillstånd,
- Att passa bäraren efter eventuella justeringar.

Typ av produkt	Standard
Skyddshandskar, både engångshandskar och återanvändbara handskar	SS-EN ISO 374 - 5:2016 Skyddshandskar mot kemikalier och mikroorganismer - Del 5: Terminologi och fordringar vid risker för mikroorganismer (ISO 374 - 5:2016)
Skyddsförkläden, engångsoveraller	SS-EN 14605:2005+A1:2009 Skyddskläder mot kemikalier i vätskeform - Prestandakrav för skyddskläder mot kemikalier, med vätsketäta (Typ 3) eller stänktäta (Typ 4) anslutningar mellan olika delar av beklädnaden samt beklädnadsbegränsad till delar av kroppen (Typ PB [3] och PB [4])
Skyddsförkläden, engångsoveraller	SS-EN 14126:2004 Skyddskläder - Funktionskrav och provningsmetoder för skyddskläder mot smittsamma ämnen
Ansikts- och ögonskydd, visir och korgglasögon	1. SS-EN 166 Ögonskydd - Fordringar och specifikationer, 2. Rise MET5659
Andningsskydd, filtrerande halvmasker FFP2 och FFP 3	SS-EN 149+A1:2009 Andningsskydd - Filtrande halvmasker mot partiklar - Fordringar, provning, märkning

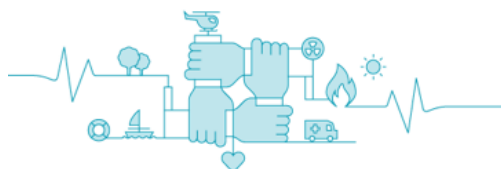
Figur 1 Produkt och respektive standard. Arbetsmiljöverket.

Lokaler

Det förberedande arbetet med att skapa en fysisk distansering är även till stor hjälp om smittan kommer in på arbetsplatsen. I planeringen bör också finnas planer på hur gemensamma utrymmen tillfälligt kan stängas av och hur antalet personer kan begränsas.

Städning, disk och tvätt

Att hålla rent är ett bra skydd mot spridande av smitta och därför kan ökad städning behöva införas. Städningen måste också kunna utföras på ett säkert sätt för utövaren. Den som städar eller tar hand om disk och tvätt bör använda skyddshandskar och vara noga med att dessa tas av och man tvättar händerna innan man utför några nya uppgifter.

En övergripande princip är att inleda städning från den renaste miljön in mot de smutsigare. I miljön där den sjuka har vistats är det bra att torka av beröringsytor (exempel handtag, bordytor, vattenkranar och ljusknappar) med ett alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider. Där spill av kroppsvätskor förekommer bör rengöring med ytdesinfektionsmedel ske. Golv, och även ytor som den smittade inte varit i kontakt med, rengörs med vanligt rengöringsmedel och vatten.

Smutsig disk som man misstänker ha handskats av en smittad person ska ställas in direkt i diskmaskinen utan att mellanlanda på andra ytor. Saker som körts i en diskmaskin betraktas som rena. Misstänkt smittad disk som inte kan köras i en diskmaskin så som till exempel brickor kan torkas av med ytdesinfektionsmedel. Smutsiga textilier tvättas som vanligt i minst 60 grader men tänk på att hantera smutsig tvätt sker på ett korrekt sätt för att undvika spridning.

Vidare läsning

Folkhälsomyndigheten

- [Covid-19](#)
- [Information till verksamheter](#)
- [Frågor och svar kring Covid-19](#)
- [Informationsblad](#)

Smittskydd och vårdhygien, Region Jönköpings län

- 1177 Vårdguiden Region Jönköpings län: [1177.se](https://www.1177.se)
- Information från Smittskydd och vårdhygien för hälso- och sjukvårdspersonal i Jönköpings län: [folkhalsaochsjukvard.rjl.se](https://www.folkhalsaochsjukvard.rjl.se)
- Kontaktuppgifter; smittskydd.vardhygien@rjl.se, 010-242 23 07

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

- [Minska spridningen av covid-19. Råd, tips och exempel för dig som verksamhetsansvarig](#)

Arbetsmiljöverket

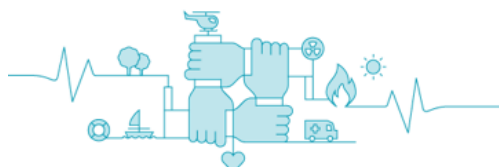
- [Coronavirus och arbetsmiljö](#)

Datainspektionen

- [Coronavirus och behandling av personuppgifter](#)

Arbetsgivarverket

- [Frågor och svar om coronaviruset](#)

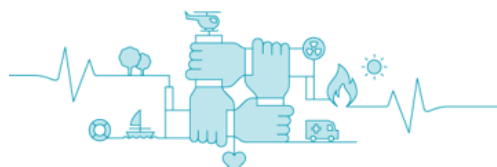
Bilaga 1. Checklista om möjliga åtgärder

Förebyggande

- Skapa förutsättningar och en kultur där det är accepterat och naturligt att stanna hemma även om man bara har lindriga symtom (arbeta på distans eller sjukskrivning). [Råd och viktiga saker som alla kan göra.](#)
- Den som får [symtom](#) på arbetet ska genast kunna avbryta och gå hem.
- Sträva efter att personalen inte går mellan olika enheter eller verksamheter.
- [Skapa förutsättningar för fysisk distansering i personalutrymmen.](#)
- [Skapa förutsättningar för god handhygien.](#)
- Förutsättningar för att helt eller delvis arbeta hemifrån.
- Förutsättningar för riskgrupper att få anpassade arbetsuppgifter.
- Distansarbete efter utlandsresa/inlandsresa. Det kan vara värdefullt om det är möjligt att jobba hemifrån ett par veckor.

Om ett utbrott sker

- För förteckning över vilka som arbetat ihop, deltagarlistor vid möten etcetera
- Vilorum där en sjuk kan vänta på att bli hämtad hem.
- Evakueringsboende för personal som ej kan åka hem.
- Eventuellt skyddsutrustning för någon kollega/företagshälsovård.
- Stäng gemensamma utrymmen tillfälligt.
- Distansarbete, handtvätt, ökad städning mm.
- Mycket sällan aktuellt med provtagning av symtomfria. Det görs på äldreboenden av både boende och personal. I övrigt görs det enbart vid symtom.
- Kräv tydligt att alla med minsta symtom stannar hemma och uppmana personen att gå och testa sig.

Bilaga 2.

FRÅN SVENSKA MYNDIGHETER

Checklista.

Du som bedriver en verksamhet är ansvarig för att anpassa den så att du, dina medarbetare, besökare och kunder kan följa myndigheternas riktlinjer och råd. Tänk på följande:

- ✓ Gör en riskbedömning och ta fram åtgärder för att minska risken för smittspridning.
- ✓ Ta fram instruktioner och rutiner samt utbilda din personal därefter.
- ✓ Informera besökare och kunder om vad som gäller.
- ✓ Se till att det inte uppstår trängsel.
- ✓ Se till att det finns möjligheter att tvätta händerna med tvål och vatten eller tillhandahåll handsprit.
- ✓ Säkerställ en lämplig nivå på städning av ytor och utrymmen som nyttjas mycket.

